

**Oude Pekela (Gr.),
Ontsluitingsweg Nieuwe Compagnie**

Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek

2006-10/06

*Oude Pekela (Gr.),
Ontsluitingsweg Nieuwe Compagnie :
Een Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek*

Een onderzoek in opdracht van
Maatschap J. en W. van Schot, via dhr. H.P. Offens

Steekproefrapport 2006-10/06
ISSN 1871-269X
auteur: drs. Caroline Tulp (senior archeoloog)

Foto's en tekeningen zijn gemaakt door De
Steekproef, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef bv, Zuidhorn, 19 oktober 2006

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd
en/of openbaar gemaakt zonder bronvermelding.
De Steekproef aanvaardt geen aansprakelijkheid
voor eventuele schade voortvloeiend uit de
toepassing van de adviezen of het gebruik van de
resultaten van dit onderzoek.

De Steekproef bv
Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3
9801 TG Zuidhorn

<i>telefoon</i>	050 - 5779784
<i>fax</i>	050 - 5779786
<i>internet</i>	www.desteekproef.nl
<i>e-mail</i>	info@desteekproef.nl
<i>kvk</i>	02067214

Inhoud

1. Inleiding	1
1.1 Aanleiding en doel	1
1.2 Locatie en administratieve gegevens	1
2. Bureauonderzoek	3
2.1 Bronnen	3
2.2 Resultaten bureauonderzoek	4
2.3. Archeologisch verwachtingsmodel	4
3. Veldonderzoek	7
3.1 Plan van Aanpak	7
3.2 Resultaten veldonderzoek	7
4. Conclusies en Advies	9
Appendix: boorprofielen en bodembeschrijving volgens NEN 5104	

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

In opdracht van de Maatschap J. en W. van Schot, via dhr. H.P. Offens is een inventariserend archeologisch veldonderzoek uitgevoerd aan de Ontsluitingsweg Nieuwe Compagnie te Oude Pekela. De aanleiding voor het onderzoek is de geplande verlenging van een bestaande ligboxenstal.

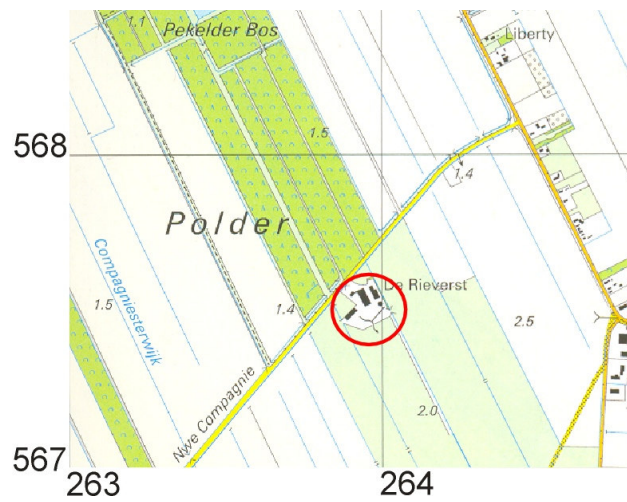
Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een archeologisch verwachtingsmodel van het gebied aan de hand van beschikbare archeologische plus bodemkundige en historisch-geografische informatie. Tijdens het veldonderzoek is dit verwachtingsmodel getoetst. Het doel van het veldonderzoek is in de eerste plaats het lokaliseren van eventuele archeologische indicatoren, zoals artefacten, houtskool of afvallagen. In de tweede plaats heeft het veldonderzoek tot doel om de gaafheid van het bodemprofiel vast te stellen om de kans op eventuele onverstoorde archeologische grondsporen te bepalen.

1.2 Locatie en administratieve gegevens

Het plangebied bevindt zich achter een bestaande ligboxenstal bij de boerderij De Rieverst aan de Ontsluitingsweg Nieuwe Compagnie nummer 1 te Oude Pekela, gemeente Pekela (zie Figuren 1 en 2; Tabel 1). De noordwestelijke helft van het ongeveer 0,1 hectare grote terrein is bestraat. Op de zuidoostelijke helft is zand weggehaald (zie Figuur 2). Het terrein ligt rond 1,6 meter boven het NAP.

Tabel 1: Oude Pekela, Ontsluitingsweg Nieuwe Compagnie: administratieve gegevens.

Provincie:	Groningen
Gemeente:	Pekela
Plaats:	Oude Pekela
Toponiem:	Ontsluitingsweg Nieuwe Compagnie
CIS-code:	19450
Kaartblad:	13A
RD-hoekcoördinaten:	263,967/567,528; 263,987/567,487; 263,966/567,478; 263,946/567,517
Oppervlakte:	circa 0,1 hectare

Figuur 1: Oude Pekela, Ontsluitingsweg Nieuwe Compagnie: de ligging van de boerderij is met een rode cirkel aangegeven. [Naar: ANWB, 2004. *Topografische Atlas Groningen 1:25000*. ANWB bv, Den Haag; een blok geeft een vierkante kilometer aan.]

Figuur 2: Oude Pekela, Ontsluitingsweg Nieuwe Compagnie: foto van het plangebied, genomen richting het noordwesten. Het plangebied loopt vanaf de rand van het afgegraven deel tot de stal.

2. Bureauonderzoek

2.1 Bronnen

In het bureauonderzoek is de bestaande relevante kennis van de onderzoekslocatie verzameld. Daartoe zijn de in Tabel 2 weergegeven bronnen geraadpleegd. Aan de hand van het bureauonderzoek is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld.

Tabel 2: Oude Pekela, Ontsluitingsweg Nieuwe Compagnie: overzicht van de geraadpleegde bronnen.

<p>ANWB, 2004. <i>Topografische Atlas Groningen 1:25000</i>. ANWB bv, Den Haag: p.72.</p> <p>Centraal Archeologisch Archief (CAA) en Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) [ARCHIS].</p> <p><i>Indicatieve Kaart Archeologisch Waarden (IKAW)</i></p> <p><i>Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA) versie 2.2</i>. College voor de Archeologische Kwaliteit (www.sikb.nl).</p> <p>Schroor, M. 2003. <i>De Atlas van Kooper: oude kaarten van de provincie Groningen</i>. Profiel Uitgeverij, Bedum.</p> <p>Snijders, F.L. 1985. <i>Fysische Geografie in de Provincie Groningen</i>. Fysisch geografische kaart van de provincie Groningen 1:50000. Provinciale Planologische Dienst Groningen.</p> <p>Stichting voor Bodemkartering, 1980. <i>Bodemkaart van Nederland 1:50000. Blad 13 Winschoten</i>. StiBoKa, Wageningen.</p> <p>Topografische Dienst 1995. <i>Grote Provincie Atlas Groningen 1:25000</i>. Derde editie. Groningen, Wolters-Noordhoff Atlasproducties: p.100.</p> <p>12 Provinciën. 2005. <i>Luchtfoto Atlas Groningen 1:14 000</i>. Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer.</p> <p>Uitgeverij Nieuwland, 2006. <i>Grote Historische Topografische Atlas ±1900-1930. Groningen 1 : 25 000</i>. Uitgeverij Nieuwland, Tilburg: kaart 136.</p> <p>Versfelt, H.J. & M. Schroor, 2005. <i>De Atlas van Huguenin: Militair-topografische kaarten van Noord-Nederland 1819-1829</i>. Heveskes Uitgevers, Groningen/Veendam: kaart 34.</p> <p>Versfelt, H.J. 2003. <i>De Hottinger-Atlas van Noord- en Oost-Nederland 1773-1794</i>. Heveskes Uitgevers, Groningen.</p> <p>Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. <i>Grote Historische Atlas van Nederland deel 2: Noord-Nederland 1851-1855, schaal 1:50000</i>. Wolters-Noordhoff, Groningen.</p> <p>www.dewoonomgeving.nl (kadastrale kaarten midden 19^e eeuw)</p>
--

2.2 Resultaten bureauonderzoek

Bodem

Het plangebied bevindt zich in een veenkoloniale ontginningsvlakte zonder restveen (classificatie fysisch-geografische kaart Ov4; O staat voor organogeen: vormen die ontstaan zijn door veenvorming en sterk door de mens zijn beïnvloed).

De bodem van het onderzochte terrein bestaat volgens de bodemkaart uit een veldpodzol in leemarm en zwak lemig fijn zand (classificatie bodemkaart Hn21 met grondwatertrap VII: gemiddeld hoogste grondwaterstand is meer dan 80 cm en de gemiddeld laagste grondwaterstand is meer dan 160 cm beneden het maaiveld).

Archeologie

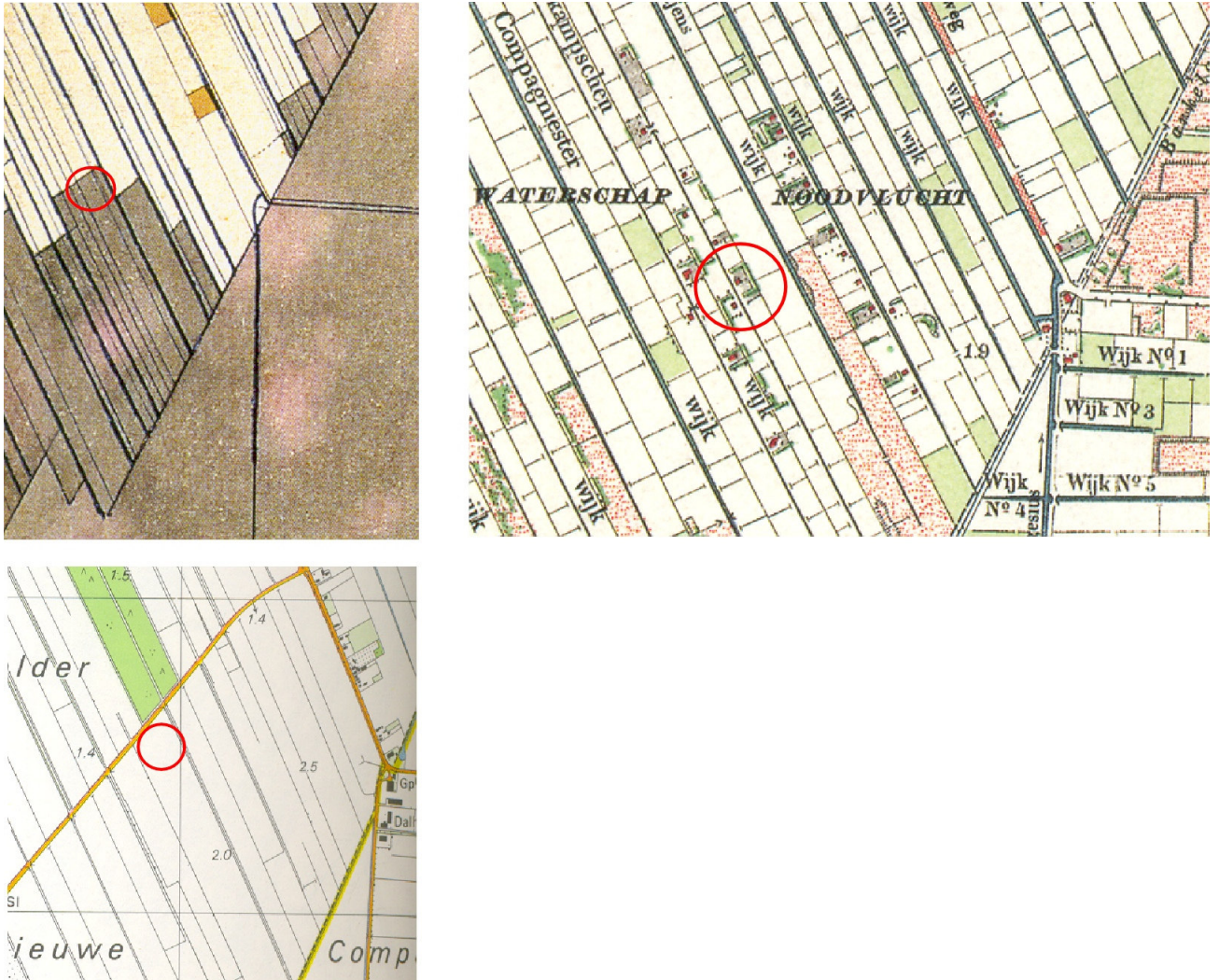
Binnen het onderzoeksgebied noch in de directe omgeving ervan zijn in het verleden meldingen gedaan van archeologische vondsten of terreinen aan het Centraal Archeologisch Archief (CAA) en het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) (zie Figuur 3).

Historische Geografie

In Figuur 4 zijn details uit historische atlassen opgenomen. In het begin van de 19^e eeuw bestond het terrein uit uitgeveende en in cultuur gebrachte venen. De gegraven sloten hadden dezelfde oriëntatie als ze tegenwoordig nog hebben. In het begin van de 20^e eeuw staan er huizen op de percelen, ook binnen het terrein van de huidige boerderij. Op een topografische atlas uit 1995 is te zien dat de bebouwing is afgebroken.

2.3 Archeologisch Verwachtingsmodel

Het plangebied heeft volgens de Indicatieve Kaart voor Archeologische Waarden (IKAW) een hoge trefkans op archeologische waarden. In het gebied is geen restveen meer aanwezig, dus worden er geen ontveningssporen verwacht of middeleeuwse indicatoren. Indien het podzolprofiel intact is, dient er rekening te worden gehouden met archeologische indicatoren als houtskool en bewerkt of verbrand vuursteen in de bovenste lagen van het dekzand. Gezien de eerdere bebouwing op het terrein (volgens de historische atlas) wordt een verstoord bodemprofiel verwacht.

Figuur 4: Details uit historische atlassen van het plangebied Oude Pekela, Ontsluitingsweg Nieuwe Compagnie (linksboven de Huguenin-atlas uit 1819-1829; rechtsboven de Grote Historische Topografische Atlas van Groningen met een kaart uit 1902 en linksonder een detail uit de Grote Provincie Atlas uit 1995). De tegenwoordige ligging van de boerderij is met een rode cirkel aangegeven.

3. Veldonderzoek

3.1 Plan van Aanpak

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie 2.2 (KNA). In het circa 0,1 hectare grote plangebied dienen zes grondboringen per hectare uitgevoerd te worden, met een minimum van zes boringen per plan. De boorlocaties zijn aan de gebouwen ingemeten.

De boringen zijn uitgevoerd met een 10 cm edelmanboor. De opgeboorde grond is doorzocht op archeologisch materiaal zoals aardewerk, bewerkt vuursteen en houtskool. Daartoe is het sediment in de boor laagsgewijs afgesneden en is de grond op een 4 mm zeef gezeefd. Daarnaast zijn bepaald: diepte, lithologie en kleur (m.b.v. Munsell) en alle overige bijzonderheden zoals roestvlekken, puinresten, grind, e.d. De hoogte van alle boorlocaties ten opzichte van NAP is bepaald met behulp van een waterpas-instrument (NAP-punt 13A169).

3.2 Resultaten veldonderzoek

Het onderzoek heeft plaats gevonden op 17 oktober 2006. In totaal zijn zes boringen geplaatst (zie Figuur 5). Voor beschrijvingen per boorlocatie en de hoogten wordt verwezen naar de Appendix.

Bodem

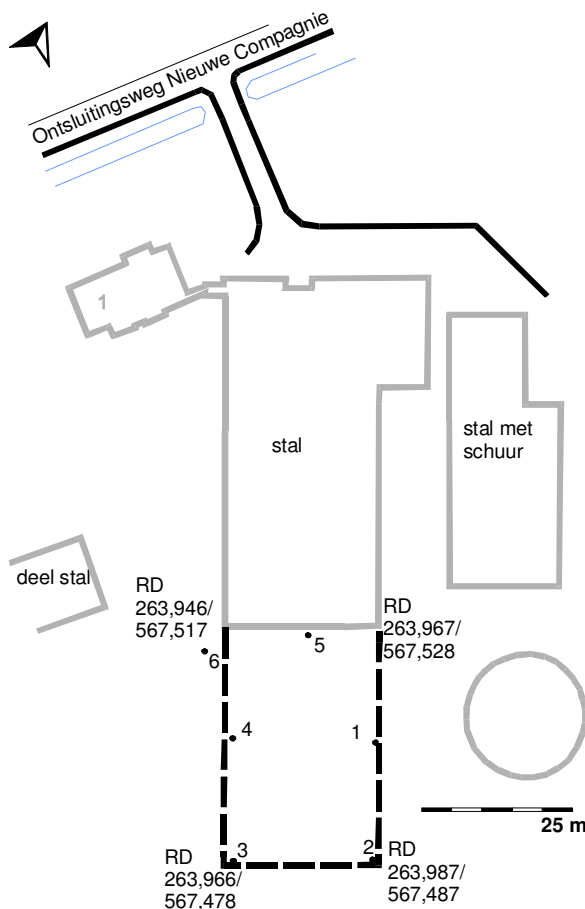
Op de zuidoostelijke helft van het terrein is reeds zand afgegraven. Volgens de huidige eigenaar van de boerderij heeft de vorige eigenaar een dik pakket geel zand opgebracht. De boringen 1 tot en met 4 zijn aan de randen van dit afgegraven deel geplaatst en laten inderdaad een opgebrachte laag geel zand zien met een dikte van 75 tot 95 cm. Hieronder is een lichtgele C-horizont aanwezig. Boring 5 is tegen de bestaande ligboxenstal aan gezet. Onder de bestrating was eveneens geel opgebracht zand aanwezig dat op een diepte van 115 cm onder het maaiveld overgaat in de C-laag. Boring 6 is net buiten het plangebied gezet, op dezelfde hoogte als de toekomstige uitbreiding van de stal, maar in de tuin. De kans op onverstoord bodem werd hier het grootst geacht. Tot 75 cm diepte werd hier een laag bruingrijs zand aangetroffen dat verstoord was met geel zand. Hieronder bevindt zich de C-horizont. In geen van de boringen is dus een E-horizont (lichtgrijze uitspoelingslaag) of een B-horizont (bruine inspoelingslaag) aangetroffen.

Archeologie

Tijdens het veldwerk zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Er is een kleine veldkartering uitgevoerd langs het afgegraven deel in het zuidoosten van het plangebied, maar ook hier zijn geen vondsten gedaan.

Figuur 5: Oude Pekela, Ontsluitingsweg Nieuwe Compagnie: foto van het profiel met de opgebrachte laag geel zand. De overgang naar de C-horizont is duidelijk zichtbaar (de NAP-hoogte van de bovenrand van het schoongemaakte profiel is 153 cm boven het NAP).

Figuur 6: Oude Pekela, Ontsluitingsweg Nieuwe Compagnie: boorpuntenkaart. De begrenzing van het plangebied is aangegeven met een zwarte onderbroken lijn. De genummerde punten geven de uitgevoerde boringen weer.

4. Conclusies en advies

Op het erf van boerderij De Rieverst aan de Ontsluitingsweg Nieuwe Compagnie te Oude Pekela is een verlenging van een bestaande ligboxenstal gepland. In een eerder stadium is op het terrein tussen de 70 en 110 cm geel zand gestort, hoogstwaarschijnlijk nadat de bodem eerst is afgegraven. Onder dit opgebrachte pakket zand bevindt zich de C-horizont. Een deel van het ongeveer 1000 m² grote plangebied is reeds afgegraven, maar boringen langs dit deel laten alleen een opgebracht pakket geel zand boven de C-laag zien.

Voorafgaand aan het veldwerk is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld. De resultaten van het veldwerk voldoen hier grotendeels aan. Het oorspronkelijk onder het veen aanwezige podzolprofiel is niet meer intact. Er is geen A-, E- of B-horizont aangetroffen. Op het terrein zijn tijdens het veldwerk en in het verleden geen archeologische vondsten gedaan.

Advies

Op basis van de bovenstaande resultaten concluderen wij dat de kans op onverstoorde archeologische grondsporen in het plangebied zeer klein is. Beschermende en/of beperkende maatregelen zijn dan ook niet wetenschappelijk te verdedigen. Archeologisch vervolgonderzoek is niet noodzakelijk.

Wij wijzen er op dat indien er bij de uitvoering onverhoopt archeologische grondsporen worden aangetroffen en/of vondsten worden gedaan, hiervan direct melding dient te worden gedaan bij de gemeente Pekela.

Appendix

Oude Pekela, Ontsluitingsweg Nieuwe Compagnie
boorprofielen en bodembeschrijving volgens NEN5104